

Laikus jelentés

A projekt háttere:

Szinte már közhelynek számít, hogy a természet nem ismer országhatárokat. Ez különösen igaz a Dráva régióra, ahol a folyó és az országhatár több tucatszor metszi egymást Magyarország és Horvátország között. Projektünk helyszíne, a Barcsi-Ó-Dráva is az országhatár két oldalán található és mindkét oldalon természetvédelmi oltalom alatt áll, sőt, része a két ország által közösen létrehozott Mura-Dráva-Duna Határon átnyúló Bioszféra Rezervátumnak is.

Közös értékek:

Az egykori Dráva kanyarulat mára holtággá alakult, melyet a parton kemény és puhafás ligeterdők keskeny sávja szegélyez. A víz, nádasok, bokorfüzesek alkotta mozaik mindkét országban része az EU Natura 2000 hálózatának. Az élőhelyek közül a 3150, 91E0 és 91F0 élőhelytípusok érdemelnek védelmet, fajok közül meg kell említeni halak közül a szivárványos öklét és a vágó csíkot, szitakötők közül a lápi acsát és a mocsári szitakötőt, kételtűek közül a kis tavibékát és az erdei békát, hüllők közül a lábatlan gyíkot és a mocsári teknős, madarak közül a cigányrécét és a törpegémet. Védett növények is szép számmal fordulnak elő, a vízben gyakori a sulyom és a tündérfátyol, az erdős élőhelyen előfordul a téli zsurló és a kardos madársisak.

Közös kihívások:

Bár a holtág és környezete gazdag természeti értékekben a természeti tényezők és az emberi tevékenység hatására negatív folyamatokat tapasztaltunk, amelyek aztán életre hívták a közös LIFE pályázatot. Ilyen kihívások:

- *folyamatosan csökkenő vízszint*: Bár a Rinya patak folyamatosan szállítja a víz-utánpótlást a holtágba, a Fekete-árkon keresztül a hozam jelentős része el is távozik a Drávába. Főleg csapadékszegény időszakokban károsan alacsony vízál-lások fenyegetik a vízi élővilágot.

- *csökkenő talajvízszint*: ha a holtágban csökken a vízál-lás, akkor a környező erdők alatti talajvízszint is le-csökken, ami a természetes társulások degradációját eredményezi.

- *fásszárú monokultúrák*: a korábbi természetes erdő-társulások helyére kevés fafajból álló ültetvényeket telepítettek, amely szegényesebb élővilággal rendelkeznek

- *felhagyott horgászstégek*: a holtágot mindkét oldalról régóta horgásszák. A szabályok betartása mellett a horgászat védett területen is folytatható tevékenység, azonban au Ó-Dráva esetében is találkozunk azzal a jelenséggel, hogy a felhagyott, használaton kívüli stégek foglalják el az értékes élőhelyeket és rontják a táj-képet.

Amit elvégeztünk:

A pályázat során elvégzett tevékenységeket négy fő csoportba sorolhatjuk, ezek az előkészítő tevékenységek, konkrét természetvédelmi intézkedések, monitoring tevékenységek, kommunikációs akciók.

Konkrét természetvédelmi tevékenységek:

- *vízvisszatartó műtárgy építése*: A projekt legjelentősebb tevékenysége a Fekete-árok területén megépített fenékküszöb építése volt. A műtárgy feladata az, hogy megfogja a holtágból a Dráva irányába kifolyó vizeket, ezzel stabilizálja az Ó-Dráva vízszintjét és megakadályozza károsan alacsony vízszintek kialakulását. A küszöb helyszínét a mérnökök úgy határozták meg, hogy a lehető legkisebb műtárgy megépítésével el lehessen érni a megcélzott vízszintet. Ugyanakkor a küszöb szintje úgy került meghatározásra, hogy a drávai árvizek meg tudják haladni és lehetőség szerint alulról is feltölthessék a holtágat. A küszöb mellett egy halátjáró is megépült, ez segíteni fogja a Fekete-árok és

az Ó-Dráva között egyes halfajok vándorlását. Hogy az áramló víz eróziója ne okozzon károsodást a fenékküszöb közepe zsaluzott betonból készült, a tájba illesztés végett a látszó részek természetes burkolatot kaptak.

Amit elvégeztünk:

Konkrét természetvédelmi tevékenységek:

- holtágban kialakult természetes növénytársulásokat nem akartuk megbolygatni, ugyanakkor a nyílt vizes részeken egy kisebb léptékű *kotrást* végeztünk, melynek célja az élőhelyek változatosságának növelése. A 600 méter hosszban kikotort 7000 m³ iszap helyén kialakuló mélyebb víztől azt várjuk, hogy nehezebben fog behinarasodni, illetve a mélyebb víz egyes halfajoknak is megfelelő vermelőhelyül szolgálhat. A kotrást úgynevezett hidromechanizációs módszerrel végezték, a holtágon úszó kotróhajóval szivattyúzták fel az iszapot, amit egy csővezetéken és a Fekete-árkon keresztül kiszivattyúzták a Drávába.

Amit elvégeztünk:

Konkrét természetvédelmi tevékenységek:

- a holtág melletti ligeterdők helyén homogén faültetvényeket is találunk, amelyek fajkészlete jóval szerényebb a természetközeli erdőknél. Egy ilyen tölgyes ültetvényben *őshonos fa és cserjefajokat telepítettünk*, tatarjuhart, rezgőnyarat, vadgyümölcsöket. Hogy a vadrágástól a fiatal fákat megóvjuk 15db, 25x25 méteres elkerített négyzetet hoztunk létre, ahová egyenként 50-100 csemetét ültettünk.

- helyi horgászok bevonásával részben *megújultak a parti horgászstégek* is. A használaton kívüli stégek közül mintegy 40 darabot elbontottunk és a hulladékot elszállítottuk. Helyreállítottunk mintegy 30 darab stéget, amit a horgászok a jövőben is tudnak majd használni és nem lesz szükség újak építésére. 6 darab új stég is épült közösségi használatra.

Amit elvégeztünk:

Előkészítő tevékenységek:

A fenékküszöb megépítését alapos tervezés előzte meg mindkét ország szakembereinek részvételével. A tervezés során meghatározásra került a holtágban tartható vízszint valamint a vízvisszatartó műtárgy helye. Ezután következett az engedélyezés, ami tekintettel arra, hogy a műtárgy két ország területét is érinti, jóval összetettebb volt, mint egy szokványos építési tevékenység. Magyar és horvát természetvédelmi engedélyezés után horvát vízjogi engedélyezés után épülhetett meg a fenékküszöb.

Monitoring tevékenységek:

A projekt futamideje alatt többször is felmérésre került a holtág élővilágának sok eleme. Élőhelytérképet készítettünk, botanikai felméréseket folytattunk vízi és eredi ökoszisztémákban, megvizsgáltuk a holtág kétéltű- és halfaunáját. Szakemberek felmérték a vízhez kötődő bogárfajokat, szitakötőket is. Külön fejezetet kapott az Ó-Dráva igen változatos madárvilága is. A monitoring során gyűjtött adatok egyrészt az engedélyezési eljárásokban kerültek felhasználásra, másrészt jó alapot fognak biztosítani ahhoz, hogy a jövőbeli felmérésekkel összehasonlítva láthassuk, milyen hatása van a projektnek.

szivárványos ökle (fotó Sallai Z.)

Amit elvégeztünk:

Kommunikációs akciók:

Hogy a szélesebb közönség is megismerkedhessen a projekttel több csatornát is felhasználtunk arra, hogy minél tágabb körhöz jussanak el az Ó-Dráva természeti értékei és a projekt eredményei. A projekt elején létrehoztuk a www.olddrava.com oldalt, ahol folyamatosan beszámoltunk a pályázati tevékenységek aktuális állásáról. Nemcsak rövid hírekkel lehet itt találkozni, hanem a projekthez kapcsolódó részletes dokumentumok, így például tervek, monitoring jelentések is letölthetőek a szakmai érdeklődők számára. Nyomatott kiadványok is készültek, egyrészt egy magyar/horvát/angol nyelvű szórólap másrészt egy tematikus újság is, amit 4200 példányban juttatunk el helyi lakosokhoz. Az iskolás korosztály részére egy interaktív foglalkoztató munkafüzet készült, ami a vizes élőhelyek értékeivel és fontosságával ismerteti meg a jövő generációját. Tanösvények létrehozása mellett Horvátországban kialakítottak egy Natura2000 információs parkot is és egy mobil applikáció is segíti a holtág jobb megismerését.

A jövő:

Bár a pályázat 2019 áprilisában lezárul, munka az Ó-Dráván még messze nem ért véget. Biológus szakemberek bevonásával nyomon követjük, hogy az elvégzett beavatkozások milyen hatással vannak az élővilágra. A ligeterdőben ültetett facsemetékről is gondoskodunk, hogy idővel nagy fává cseperedhessenek. Bár a vízvisszatartó műtárgyat úgy tervezték, hogy fenntartása, üzemeltetése minél kevesebb terhet jelentsen, de szükség esetén a karbantartást is el fogjuk végezni.

Projekt adatok:

Koordináló kedvezményezett: Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

Partnerek: Horgász Egyesületek Somogy Megyei Szövetsége, WWF Magyarország, VIDRA (HR), Pitomaca község önkormányzata (HR), Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Virovitičko-podravške županije (HR)

Projekt időtartama: 2014.06.01-2019. 04. 31.

Projekt költségvetése: 833.985€